

ԱԼԵՍՈՐԵՐ

“ԶՅՈՒՆԴԱՐԸ ՊԱՆԱ ԿԵԼՄԵՅԵ ՊՐՎԿԸՆ” ՎՈՒԿ ԺԷ. 16.

ՃԻԼ 2.

ԽՍԹ.Ա.ՆՊՈԼ. ՅՈՒՆԻՍ 4. 1877.

Ն° 6

ՊՈՒԶԼԱՐ ԱՐԱՍԸՆՏԱ ԿԵՄԻ

“ԻԿԼ” նամ կէմինին գափտանը էն քիւշիւք գարնտալլմ իլէ պէրապէր կէմիյէ կիթմէք իշիւն սանտալա պինէր իբէն, վալիտէմ կէօղէրի տոլու գարագ, “Գափտան ջառ, դաւիթէ էյի պագ վէ օնու թէքրար սալիմէն պանա կէ-

թիր” տէտի:

Գափտան վալիտէմին պու սէօղիւնէ ճէվապէն, “Ալ լահըն իրատէթի նասըլ իսէ էօյէ օլուր պէն էլիմաէն կէլէն սայ ու զայրէթի էսիրկէմէմ” տէտի:

“ԻԿԼ” ատա պալըզը ավլամագ նիյէթի իլէ ողագ վէ պու զլու մահալէրէ կիթտի: Պէս տախի ատա պալըզը ավլընա կիթէն “Պիթըրն” նամ պաշգա պիր կէմիտէ իւշիւննիւ գափտան վէ զըպղըննը իտիմ, ֆաղ աթ պիզիմ կէմիմիզ եօլա շրդ մաղա տահա հաղըր տէյիլ իտի: Գարնտաշըմ դաւիթ կէմրճի օլմաղա գարար վլրտիքտէ օնու պէնիմ եանըմա ալմագ իսթէտիմ իսէ տէ, գափտան ջառ ամու ճազտէմիզ օլտու զունտան գարընտաշըմին օնուն եանընա կիթմէսի մինասիա ստյըլըը

Պիր հաֆթա սօնկրա սՊիթըն՝ կէ-
միսի ոլ ուղագ մահալլէրէ կիթմէք
իշխն հարէքէթ էլլէտի ։ Հավալար
միւսախտ օլմատըղընտան եօլտա էփ
էյի օյալանտըզ իսէ տէ, նիհայէթ
պուղլու մահալլէրէ եէմիթչտիք, վէ
ատա պալըզը օրալարտա չօդ պու-
լունտուզունտան եօլտա զայպ էթտի-
յիմիդ վագթըն եէրինի տօլտուրմազա
չալըշտըզ ։

Գալիտան Պրըփ տախմա տիրէյին
պաշնտա տուրուպ, պալըգ լարը
արամագ իշխն էօթէյէ պէրույէ պա-
գար, եախօտ կէմիյէ պողլար արա-
սընտան եօլ կէօթէբիր իտի:

Նիհայելթ գափատան եօգարըտան,
ուշմէ պիր պալըդ” տէյիւ չաղըրտը
Պունուն իւղէրինէս սանտալլար աշաղը
Էնտիրտիք, վէ ուզուն վագըթ ուղ-
րաշըդտան սօնկրա պիր ատա պա-
լըդ վորուպ կէմինին եանընա կէ-
թիրտիք։ Պու վէճնէ պիր դաշ թա-
նէ ատա պալըդը թութառուգ իսէտէ,
գափատան Պրըֆ տահա զիյատէ պա-
լըդ պուլմագ իւմիւտի իլէ կէմիկի շէ-
մալա տօղրու եիւրիթտիւ։ Պուզըր
հէր թարափը թութմուշ վէ արա սր-
րա անճագ տար եօլլար դալըջ իտի
Պիդ օլ տար եօլլար արասընտան կէշ-
մէյէ չալըշտըդ, վէ աջըդ պիր եօլ
պուլմագ մէմուլ էթտիք իսէտէ, պու
իւմիւտիմիդ պօշա չըգտը.

Պիր ախշամ՝ եօլումուզա տէվամ
էթմէքտէ իբէն, պիր ազ էօթէտէն
պիր կէմրնին պիզիմ՝ կէմյէ տօղրու
կէլմէքտէ օլտուզունու կէօրտիւք:
Պէն ու մոռում՝ քի ոլ կէմի գարնտաշը-
մն բաքիալ օլտուզու “իկլ” կէմիսի
տիր, ֆազ աթ պիր ազ սօնկրա կէօր-
տիւմ քի ու մոռուզում կիսի օլմաշըպ
“լայլն” նամ պիր կէմի իտի: Պու կէ-
մրնին դափտանը եանըմըլոտան կէչէր-
քէն պիզի սէլամիլաշըպ, չէոյլէ սէոյլէ-
տի: “Ածընարագ սէ ոյլէրիմքի, սիկլ”
Մէրլիլ քէօրգէզինտէքի պու ղլարըն ի-
շինաէ ակր, վէ գորիմու լմարնա չա-
րէ եօգ տուր, չիւնքի կէմի եանը իւ-
զէրինէ աթմըլըշ վէ տիրէքլէրի զը-
ըլըլմըշ արը, էյէր օնա եարտըմ էթ-
մէք իշիւն պիր ազ օրատա դալսա ի-
տիւմ պէնիմ կէմիմի տախի զոյզ էտէ-
ճէյտիմ:” Գափտան պու խագերի
պիզէ վէրտիքտէն սօնկրա եօլունա
տէվամ էտիսի կիթմտի:

Պու խապէրին՝ ի զէրինէ դափտան
Պրը շէ ոլէս սէ ցլէտի. «Պիչարէլէրէ
եաբուլմէ էթմէք իշխն էլլմիղտէն կէլ-
ակի դատար չալըշմագ պօրճումուզ
տուր, փագախ տիգ աթ էթմէլիյիզ
քի պիզ աէ ոլ պիչարէլէրին հալինէ
տիւչար օլմայալըմ:»

Հէման ոլ կէճէ պուղլար պիզիմ իւ-
զէրիմիղէ կէլտի, լաքին պուղլար հէր
թարափը գափամաղտան, պիղ կէ-
մի իշիւն պուղլար իշինտէ պիր հա-
փուղ քէսմէյէ վազըթ պուլտուդ
վէ շարդ թարափընտան եէր կէօ-
բիւնմէքտէ օլտուղունտան եէսի

Եիւքիւ հէնու զ տոլմամըշ իտի իսէ տէ
դըշ պաշլամազտան օրատան գուր-
թու լուսպ մէմլէքէթէ տէօնմէք իւմի-
տինտէ իտիք :

Պիղէ բասթ կէլէն կէմինին գափ-
տանը “իկլ” կէմիսինին նէրէտէ օլ-
տու զունու ոէջլէմիշ իտի . Մէջքիւր
մահալպիզիմ պուլունտուզումուղէր-
տէն օմուզ իւչ սաաթ գատար իրագ-
իտի , պիղ տէ իւմիտ էմտիք քի շէ-
մալա տօղրու պիր աղ տահա իլերի
կիտէրէք “իկլին” թախէլէրինի գուր-
թարապիլիր իտիք . Պու իւմիւտիմիզ-
տէ պօշա չըգտար , չիւնքի պուզ կիթ-
տիքնէ զ ալընլաշտը վէ պիւթիւն զըշ-

օրատա գալաճաղըմ՝ զ աննաշըլտը
Պունոն իւ զէրինէ պէս կիտիպ ՚իկլ՝
կէմինին թափէլըրինի արամագ իշխւն
պիղիմ գ ավիտանտան իղն իսթէտիմ:

Պիղիմ կէմիտէ պուլունանլարտան
չօգլար պէնիմէ պէրապէր կէլմէք իւ ։
թէտիլէր իսէ տէ, անճագ քիւ շիւ ք
եաշընտան պէրու ատա պալըզը ավը-
նա կիտէն կէմիլէրտէ խըզմէթ էթմիշ
վէ պիր գաչ տէֆա գութպի տէնիզ-
տէ գավանըպ զըշը օրատա կէշիր-
միշ օլան Սանտի Մագդու նամ ճէսուլ
թափէնին պէնիմ իլէ կէլմէսինի գա-
պուլ էթտիմ: Պիղ իրի ատէմ իլէ պիլ
գըզագ, եէյէճէք. թիւ փէնք վէ պա-
րութ վէ լամպամըզ իշխւն պիր աղ-
եազ ալտըգ. նէ չատըրըմբզ նէ եա-

գաճաղըմբզ վար իսի, թաղէ էլու
պուլմագ իշխւն իսէ եօլտա տէնիլ ա.
յըսը եախօս միսք ողղրը փուրու լու
տէյիւ իւ միտ էտէ պիլիր իսիք:

ԳՈՒՇ ԵՍԻՎԱԾԸ

Եօդ արքի թասվիրտէ կէօսթէրիլէ
եռւլվատա տէօրիթ թանէ գուշ եռւ
մուրթասը վար արբ։ Պու եռւմուր
թալար եէրինտէ պիր գաչ կիւն աօնի
րա տէօրիթ թանէ ու փագ գուշ եապ
րուսու կէօրէնէքսինիզ։ Եռւմուրթա
լարա էլ տօդ անտըրմայըն, վէ պիր ա
սօնկրա գուշ եավրուլարընը կէօրէ
ճէքսինիզ։

Աղջաճ եափրադլարը արասընտ
կիզին օլան պու քիւչիւք գուշ եռու

վասը ադ փաք վէ հէնուղ փիւնուտէ
կէմէմիշ միւթալէալարը հավի օլան
պաշգա պիր եռու փայա պէնզէր . Ալլա.
հա նիյազ էտէրիմ քի , կիւնլէր կէշիպ
մէ զքիւր միւթալէալար պէ ոյինյէրէք
պախի հայաթ օլանատէք տախի սա-
ֆի վէ փաք դալսընար :

Հէնուզ վիւճուտէ կէլմէմիշ միթաւ
լէալարըն զուհուրա կէլմէք իշխուն
եռումուրթալար կիպի պէքլէմէքտէ օլ-
տուգլարը եռուվա քիւչիւք չօճուղու-
մուն, վէ պու զազէթմայը օդույան
հէր քիւչիւք չօճուղուն գալպի տիր:

ԲԻՒԶԿԵԱՐ

Ծիւ զկեսարըն նէտէն իլէրի կէլտիյինի
գօլայ պիր միսալ իլէ սիզէ պէյան էլմ-
մէք իսթէրիմ գըյաս էտէլիմ քի սողու գ
հավատա սըճագ պիր օտատա օժու-
րույօրսունուզ Պու օտանըն թափա-
նընա եազըն օլան հավա իլէ տէօ-
չէմէյէ եաղըն օլան հավա արա-
սընտա պիր ֆարգ վա՞ր մը տըր
կլպէթթէ վար տըր թավանա եազըն
օլան հավա աշազըքի հավատան տա-
հա սըճագ տըր պու ֆարգը պէլքի
էլինիզ իլէ տույապիլիրսինիզ Պէոյլէ
օլմասընըն սէպէպի նէ՞ տիր Սէպէպի
շու տուր քի սըճագ հավա սողուգ
հավատան տահա զլյատէ խաֆիփ օլ-
տու զունտան օտատա քի հավա ըսլ-
տրգնա եօգարը տոզրու ըլդար

Շիմտի փէնճէրէյի պիր ազ աչ Տի-
շարտաքի սողուգ հավա օտատա քի
հավատան տահա աղըր օլտու զունտան
իշէրի կիրէր վէ սըճագ հավայը տի-
շարը գօվարագ օնուն եէրինի թու-

թար : Եյէր իշխնտէ գանտիլ
եանմագտա օլան պիր քիլիսէ-
նին մահֆիլինէ կիրէրսէն օրա-
նըն աշաղբտան տահա զիյատէ
սրճագ օլտու զունու հիսս է-
տէրսին . Պուրատա տախի սր-
ճագ հավա եօդարը տօղրու
չըգ մըշ օլուր : Զանն էտէլիմ
քի սիզտէն չօդլար էքսէրիյա
սապօն գապար ճըգլարընը իւ-
ֆիւրիւպ օնլարըն հավատա
եօդարը տօղրու չըգ մասընա
եախօս գըրմըզը պալօնլա-
րըն հավա իշխնտէ կիթմէսինէ
պագմըշլարընըգ : Սապօն դա-
պար ճըգլարընըն վէ պալօնուն
հավատա եօդարը տօղրու չըգ-
մալարընըն սէպէպի շու տօւր

Քի , ի Քիսինին տախի իշխնտէ
օլան հավա , էթրաֆլարընտա օլան
հայմատան խափից տիր :

Ծիւ զկեարլար տախի սրճագ հավա-
նըն խափիֆ օլմասընտան դու հուրա-
կէլիրէր ։ Խաթթը խմիվայա եագըն
օլան մահալլէրին զայէթ սրճագ վէ-
դութպլարա եագըն օլան մահալլէրին
շէտիտ սօղուգ օլտու դու մալիւմինիդ
տիր Գութպլարտաքի հավա սօղուգ վէ-
աղըր օլտու դունտան խաթթը խմիվա-
յա տօղըու ագըպ կէլիր ։ օրատա-
տախի սրճագլրդան հավա խափիֆ
լէնմիշ օլտու դունտան եօդարրլար

տողրու չըգալը ։ Եօգարըլարա չըգան
սրճադ հավանըն եէրինսի գութպլար-
տան կէլէն սօղուդ հավա թութար,
սրճադ հավա իսէ գութպլարա տող-
րու կիտիպ, օրատա սօղուտուգտան
սօնկրա թէքքար խաթթը իսթիվա
ճիվարրնա կէլիր ։

Պալօն իլէ եօլմուլուգ էտէնլէր սօ-
դուգ հավանըն ճէնուազա վէ սընագ
հավանըն շէմալա տօղյու ազըպ կիթ-
մէսինի հիսոս էթմիշ տիրլէր, գանա-
րիա ատալարընտա թէնէրի ֆոտէ տէ-
նիդ իւզէրինտէ վէ տաղըն էթէյինտէ
շէմալտան կէլէն օօղուգ հավա էսէր,
ֆագաթ տաղըն եօգարընտա իսէ
պունուն տքսի օլուպ խաթմիր իսթի
վատան շէմալա տօղյու կիթմէթ ֆոտէ օ-
յան սրճագ պիր բիւզէր էսէր :

Հետո ալսամ պիր չէյ տէմէղ ոտէտի :
Մարգարիտ իսէ չէցըլէ սէցըլէտի .
“Ո՞նամ տէր քի , անճադ քէօփէթլէր
իսթէտիքլէրի չէյլէրի իզնսիղ ալլը-
լար” :

Պունտն իւզերինէ չօճուգլար դօ-
նու շմաղա պաշլատըլար, վէ Մարդա-
րիտին վալիտէսի օնլարըն գօնուշմա-
լարընը տինյէմէքտէ օլուպ, չօճուգ-
լարըն եանընա էնմէյէ միւնասիպ վա-
գըթ կելտիքտէ աշաղը էնէրէք, շէոյլէ
սէ օյլէտի. “Եվլիթ”, Սամուէլ, էտէ
էքմէյէ տաէր պիր նիդամըլը տախի
օլմալը տըր : Էյէր նիդամըլը օլմազսա
րահաթ օլմայըլզ : Պէսիմ նիդամըլմ
շունտան իպարէթ տիր քի, չօճուգ-
լարըմ պիր շէյէ միւհիմ իսէլէր պէն-
տէն թալէպ էթմէլի տիրըլէր : Օնլար

Փռս, ՀՅՆՐԻ ՎԵ ՊԵՐՆԱՐՄ ՆԱՄ Իւչ
օղլու վար իտի . Պիր կիւն կէրարտ
խթէ յնըր իւչ օղլունու պիրտէն եա-
նընա չաղըրաբագ օնլարա շու վէճհղէ
սէօյլէտի . “ՈՒՎԿԻՄ լիւ օղու լարըմ, սի-

յին սէվլիւլիւ ամուճանըզ ֆէնսա հալ
տէ խասմա եաթըյօր ։ Հէքիմ օնուն
դիյատէ եաշամասընտան իւմիտի գաթ
էթմիշ օլտուղունտան , ամուճանըզ
պանա մէքթուպ եազզպ , վէֆաթըն-
տան էվվէլ կիտիպ քէնտինին կէօրմէ-
մի պէնտէն նիյազ էթմիշ տիր ։ Խճի-
մալ տըր քի սլու եազզ տիշարտա կէ-
չիրէ ճէյիմ ։ Ումարըմ քի պէնիմ տիշար-
տա պուլունտուղում վագըթ , սիզ
պուրատա ուսլու տուրուբունուղ ։
Էօլիւմ հալինտէ պուլունան ամուճա-
նըզ մէքթուպինտէ սիզին իշիւն պիր
վասիյէթ էթմիշ տիր , օլ վասիյէթի
տիդգաթ իլէ տիյնէյին ։ Ամուճանըզ
պանա եազզյօր քի , “Սէն օրատան
հարէքէթ էտէրքէն իւչ օղլունա տա
պիրէր ավուճ պուղտայ վէրիպ , օնլա-
րա տէ քի օլ պուղտայը էն էյի սայ-
տըդլարը եօլտա գուլլանընլար , վէ
սէն ավտէթինտէ պուղտայը էն էյի
եօլտա գուլլանմըզ օլանա , սանա տէ-
յէճէյիմսուրէթտէ միւրեափաթ վէր”

Մ. Խաթէյնը հէր պիր չօնուղա
պիրէր ավուծ պուղտայ վէրտիքտէն
սօնկրա գարնտաշընը կէօմմէյէ կիթ-
մէք ինիւն եօլա չրդաբ :

Խայլը վագըթ կէտիքտէն սօնկրա
պիր կիւն չօճուզլար կէօրտիւլէր քի .
էլինտէ ու ֆագ պիր թէնէքէ իիէ պիր
իլմթիյար ատէմ արապայա պինմիշ կէ-
գիօր :

Պէրնարտ . «Ո՞՞ն , պապամ կէլիյօր ,
պապամ կէլիյօր ” տէյիւ պաղըրմաղա
պաշլատը : Պունուն իւզէրինէ չօճուգ-
լարըն իւշիւ պիրտէն սէյիրտիպ , պա-
պալարընը գարշըլամաղա կիթտիկը .
վէ պապալարընըն պօյնունա սարըլա-
րագ , ավտէթինտէն տօլայը չօդ վի-
յատէսկըլէ սէվինճ կէօմթէրտիկը :

Մ . Խաթէյնըր չօճուգլարընա շու
սէօղիկը իլէ մուգապէլէ էլլէտի . “Սէվ-
կիւլիւ օղուլարըմ , ամուճանըզ վէ-
ֆաժժ էտէրքէն ծնուն եանընտա պու-
լունտում : Բահաժ վէ մէսուտ պիր-
էօլիւմ իլէ էօմրիւնիւ խաթմ էլլէտի .
Պու վասիյէթնամէսինտէ պիլիթիւնվա-
րէյէթինի պուրատան հարէքէթիմտէ
սիզէ վէրտայիմ պիրէլ ավուն պուդ-
տայը էն էյի եօլտա գուլանան իշի-
նիզտէն հէր հանկըսը իսէ օնս թէրք-
էթմիշ տիր . Շիմտի , օղուլարըմ , տէ-
յին պագալըմ . սիզէ վէրմիշ օլտու-
լում պուդտայը նէ* եափտունըզ :

Պունուն իւղէրինէ Ատօլֆոս, “Պապա, պանա վէրտիյին պուղտայը սագ-լատըմ, Յնա պիր զիյան կէլմէսին տէ-յիւ օնու ուֆագ պիր սանտըզա գո-յաբագ, գուրբու պիր եէրէ սագ լա-տըմ, վէ շվմտի օլ պուղտայ թէմիդ վէ գուրբու տուրույօրու տէտի :

Մ. Խաթեյնը տարղան պիր չեհրէ
իլէ չեղլէ սեղլէտի. “Օղլում, պուղ-
տայր սագլամանտան սանա եախօտ

“ԵՐԵՎԱՆ ՏԾԱԿ ԻՉԻՆՏԵ ՊՈՒՏՏՈՒԼԱՐ,

ԵՎ.ՏԵ. ՆԻԶԱՐ

Մարդարիտ վէ Սամուել թաղէ էք
մէք գօգուսու ալտըլար, փագաթ օլ
գօգուսուն նէրէտէն կէլտիշինի աննա-
յամատըլար, Սամուել օլ էվին օղլու-
ոլմայըպ, գօնչուլուգտան կէլմիշ իտի-
վէ Մարդարիտէ, “Հսյոտէ, եքմէյի
արսյալըմ, պէլքի պուլուրուզ, տէտի”

զօնուղլար էվին հէր թարափընտա
արայըլ , նիհայեթ էքմէյի մնութ-
պախտա պիր տոլապ իշխնտէ պուլ-
տուղլար :

Այսամուէլ զՊու էքմէքտէն պիր փարչ
չա ալապիլի՛րմիցիզ տէյիւ սիւալ
էթտի : Մարդարիտ , Աղնամ իզն
վէրմէտիքնէ ալամնյըղ , տէտի :

Քէնատի կը ինէ լաղըմ օլան շէ յլէրի պէն-
տէն թալէալ է. յլէտի քը լէրինատէ , է. յլէր
մախսուս պիր սէ պէկալ եօղ իսէ , օն-
լարըն մաթլուագունու եէրինէ վարտը-
րը ըմ վէ հիշ պիր վագըմ ըէտտ էլծ-
մէ մէ.

Պոյլէ սէօյլէտիքտէն սօնկրա սըճագ
լէ թազէ էքմէքտէն պիրէր փարչա
քէսէրէք Սամուէլէ վէ Մարդարիտէ
վէրախ, պունուն իւզերինէ Սամուէլ
տիւշիւնմէյէ պաշլատը քի էվտէ հէր
շէյ հագ գընտա պիր նիզամ օլմագ օլ
դատար ֆէնա տէյիլ տիր *

Ի՞Չ ԱՎՈՒՆ ՊՈՒՂՏԱԾ ՀՐՔԻՆԱՅԻՍԻ
ԱԼՄԱՆԻԿԱՏՈՒ ԿԵՐԱԲՈՒ ԽԱԾԵՆԸԸ ՆԱ-
ՎԱՐԱ ԱՐԱՐԱԿԱ ԱՐԱՐԱԿԱ ԱՐԱՐԱԿԱ

